І

Одного сонячного дня, коли після тривалого шторму море почало втихомирюватися, повз зовнішній берег острова Довгого проходив катер прикордонної охорони "Стріла". Катер відбував черговий охоронний рейс на ділянці своєї застави. Командир катера лейтенант Клим Чубук оглядав у бінокль морський обрій, шукаючи там рибальських шаланд, щоб перевірити їх перепустки на вихід у море. Моторист комсомолець-боєць Дмитро П'ятниця пильнував мотора, але час від часу підіймався над своїм місцем і кидав погляди на острів, що вабив око білим піщаним пляжем і зеленим килимом трав.

Хороше на цьому острові в ясний сонячний день. З моря на піщаний пляж ліниво накочуються хвилі, а на другому березі, у затоці, вода ледве хвилюється. Через вузьку протоку, що відокремлює острів від довгої піщаної коси, котяться спінені хвилі,— то прибій стикається з течією, яка намагається вийти з затоки у море, і перемагає її, створюючи численні водокрути, пінячись над підводним камінням. Колись тут від суходолу виступала в море, кілометрів на сім, довга коса, потім повертала ліворуч і тяглася паралельно берегові кілометрів із сорок. З часом море прорвало ту косу майже під самим суходолом, з'єдналося з затокою і створило довгий вузький острів, який і дістав назву Довгого. Він невисоко здіймається над водою, але приваблює зір зеленими барвами, бо весь вкритий густою травою, очеретами та невеличкими кущами. В тих кущах селилось безліч пташок, а під кущами рили собі нори лисиці, яких принаджували сюди крилаті сусіди.

Іноді на Довгому острові ставали табором рибалки, влітку туди переводили на випас худобу, що знаходила на острові буйну пашу і перебувала там, під доглядом пастухів, кілька місяців. Загалом же Довгий острів був безлюдний, особливо його південно-західна частина поблизу "Чортової пастки", як називалася мілка, завжди збурена протока, що нею тільки в найтихішу погоду відважувалися проходити сміливці на рибальських шаландах.

"Стріла" йшла саме недалеко від "Чортової пастки", коли увагу мотористa привернула чорна плямка на спіненій поверхні протоки. Наче якийсь птах сів там на воду і, замість перелітати, намагався перепливти протоку. Можливо, то несло якийсь перекинутий догори дном човник, але Дмитрові здавалося, ніби чорна плямка прямує через протоку в море. Це було неможливо, бо він знав, що через протоку заходить морська течія, яка все плавуче несе за собою в бухту. П'ятниця звернувся до лейтенанта:

— Товаришу командир, що то ондечки в "Чортовій пастці" бовтається?

Чубук обернувся і глянув туди в бінокль. З півхвилини він уважно спостерігав, а потім скомандував:

— Ліво стерно! Ближче до берега триматися! Прямувати до протоки!

Катер став наближатися до острова. Одночасно чорна плямка вискочила з протоки, і тепер бійці могли без біноклів розгледіти маленький рибальський каючок[1] і людину, що веслувала на ньому. Той, хто плив каючком, мусив мати неабияку вправність і сміливість, щоб перебратися через збурену "Чортову пастку".

Коли "Стріла" підійшла до каюка, лейтенант побачив перед собою хлопця років сімнадцяти, в солом'яному брилі з широкими крисами, в синій тоненькій сорочці й білих полотняних штанах. На грудях у нього червонів кімовський значок. Обличчя юнака здалося лейтенантові знайомим. Він уже десь бачив його, але не міг пригадати, де саме.

— Здрастуйте! — поздоровкався хлопець з прикордонниками і витяг весла, зважаючи на те, що катер зупинився.

— Здрастуйте,— відказав лейтенант і помітив, що хлопець кивнув головою мотористові П'ятниці, наче старому знайомому.

— Ви що тут робите? — спитав Чубук.

— Худобу пасу.

Лейтенант хотів посміхнутися, але стримав себе і, зберігаючи серйозний вираз обличчя, допитувався:

— Яка ж тут у вас на морі худоба?

Хлопець засміявся і, показуючи рукою на острів, відповів:

— Не тут, а он там, на березі, на острові.

Тепер лейтенант пригадав, де бачив цього хлопця. Це було на останній районній конференції комсомолу. Чубук і П'ятниця ходили вітати конференцію від своєї частини. Там їх обрали до президії, і моторист сидів саме біля цього юнака, а потім розповідав, що то пастух з Красносільської рибальської артілі. Прізвища хлопця лейтенант не знав, але тепер спитав його:

— Як вас, товаришу, звати?

— Федір Остапчук,— відповів хлопчик.

— Так чого ж ви, товаришу Остапчук, тут на своєму кориті фокуси виробляєте? Чи вам жити набридло, що вигадали через "Чортову пастку" перепливати?

— Товаришу командир, це не так небезпечно, як думають. Розповідають, колись жили два старих рибалки, які в усяку погоду проходили на шаландах і каюках через цю протоку. І тепер є такі, що проходять через неї, коли в морі штиль. Вони, правда, лише з моря за течією заходять, а назад проти течії не можуть. Я вже з місяць тут

практикуюсь. Одного разу мій каюк таки перекинуло, але я вчепився за нього, і нас щасливо винесло в бухту. Тепер виміряв там глибину і, коли хочете, можу вашу "Стрілу" хоч зараз провести.

— Дякую, але краще не треба,— відказав лейтенант.— А якщо ви справді викрили таємницю цієї пастки, то приїжджайте до нас на заставу і там поговоримо з нашим начальником.

— Добре, у мене скоро вихідний.

— Чудово! До побачення, товаришу Остапчук! Тільки будьте обережні. А може, ми візьмемо ваш каючок на буксир?

— Ні, зараз я вам покажу, як проходити "Чортову пастку". Звідси і гребти не треба, тільки стернуй. Сама течія винесе.

Прикордонники розпрощались з пастухом. "Стріла" дуже повільна пішла морем, а каючок рушив у протоку. Спочатку Федь гріб, а потім кинув весла і перейшов на стерно. Каюк все ближче й ближче підносило до спінених водокрутів, він уже мчав з швидкістю п'ять-шість метрів на секунду. Ось він на краю білої смуги, стрибнув туди, підскочив, наче на гребені якоїсь хвилі, закрутився, повернувся кормою вперед, знов обернувся, пішов як слід, і біла піна зрівнялася з його бортами.

Прикордонники напружено спостерігали за каюком. Лейтенант припав до бінокля і не зводив очей з протоки. Та ось він побачив, як каюк щасливо винесло через "Чортову пастку", і Федько Остапчук у безпеці.

— Сміливий хлопчина,— промовив сам до себе лейтенант; потім наказав зробити півколо і прискореним ходом продовжувати сторожовий рейс.

II

Надходив вечір. Золотилось на заході море, спадала спека, летіли чайки з моря до острова. Натрудивши ноги за день, лежали у траві корови і ліниво жували жуйку. Шумів прибій, то приносячи на берег пісок, дрібне каміння і черепашки, то забираючи їх назад. На горбку над морем, біля маленького куреня з очерету, сидів Федь, збираючись вечеряти. У однієї корови було маленьке теля, і хлопець двічі на день доїв її, маючи досить молока. Крім молока, його постійною стравою була риба, яку він ловив у бухті. Найчастіше це була камбала, яку особливо полюбляв пастух, витрачаючи чимало часу на лови цього підводного мешканця, що часто заривається в пісок.

Остапчук пас артільну череду на Довгому острові друге літо. Кілометрів за п'ять-шість далі паслася череда сусіднього колгоспу. Іноді пастухи сходилися і проводили якийсь час разом, а потім знову разходилися, вишукуючи для своєї худоби краще пасовище. Ось уже кілька днів Федь був сам один, навіть не помічаючи диму вдалині, що звичайно свідчило про близьке перебування пастуха-сусіди.

Згадавши про сусіду, Федь провів поглядом у далечінь понад кущами, шукаючи димок. Але димку не помітив, зате увагу привернула дивна поведінка птиць за півкілометра від нього. Там майже над самим берегом росли густі кущі, даючи притулок численним птахам, які полюбляли гніздитися серед них. Саме в цей час над кущами знялося кілька десятків птахів і, наче кимось злякані, закружляли в повітрі. Минула хвилина, і знов угору злетіло кілька чайок, жалібно скиглячи. Здавалось, хтось виганяв їх відтіля. "Невже лисиці?" — подумав Федь і вирішив підійти ближче, подивитися.

Проте поки він дійшов до кущів, більшість птиць заспокоїлися і знов знизилися, ховаючись у своїх гніздах або біля них. Лише три-чотири чайки ще літали, виказуючи місце, де був звір, який їх налякав. Певний, що то лисиця, Федь обережно пролазив крізь кущі, наближаючись до того місця.

Наближався повільно, завмираючи після кожного кроку і намагаючись додержувати абсолютної тиші.

Раптом кілька птиць піднялися зовсім близько, і хлопець скам'янів. Напружено прислухаючись, він дивився поперед себе, туди, відкіля вилетіли чайки. Між кущами тяглася смужка болота, поросла очеретом. Федь почув шелест очерету, побачив, як заколихалися високі стебла, і помітив людину. Хлопець здивовано звів брови. Хто міг тут лазити і чого?

Незнайомець розгорнув руками очерет, виліз з болота, подивився на свої закаляні черевики і штани, підвів голову і опинився віч-на-віч з пастухом. В першу мить в очах незнайомого майнув переляк; він випростався, зиркнув навколо, але, нікого більше не помітивши, сунув руку в кишеню і суворо подивився на юнака. Федько мовчав; він уперше бачив цього чоловіка.

— Ти хто такий? — спитав незнайомець.

— Пастух.

— А що тут робиш?

— Гнізда шукаю,— сам не знаючи чому, збрехав Федь.

— А де твої товариші?

— Товариші,— хлопець відчував підозру до незнайомця і не знав, що відповісти. "Що це за чоловік, чого він одразу до нього з запитаннями присікався, і навіщо йому знати, чи є хтось поблизу?" Федь знав, що ближче, як за шість-сім кілометрів жодної людини, крім них, не було, але сказати про це незнайомцеві не одважувався. Може, безпечніше, коли підозрілий чоловік думатиме, що близько ще є люди.

— Ти сам? — допитувався незнайомий.

— Та ні... там є хлопці...— і Федір махнув рукою в напрямку до свого куреня.

— Багато там вас?

— Та хватить...— невиразно відповів пастух.

— Скільки?

— Ще троє. А там, з того берега, в бухті, рибалки...

Незнайомий помовчав, пильно дивлячись на юнака, посопів носом і врешті сказав:

— Ану, веди мене до них.

Федько повернувся і мовчки пішов між кущами, думаючи, як йому вивернутися з незручного становища, в яке він потрапить, коли приведе незнайомця до порожнього куреня. Той мовчки йшов за ним.

Та пастухові не довелося нічого вигадувати. Тільки ступив він кілька кроків, як відчув сильний, болючий удар по голові. Хлопець хотів обернутися, але за тим ударом відчув другий, третій і, втрачаючи свідомість, підігнувши коліна, впав під кущем болотяної лози.

III

Високо в небі мерехтіли зорі, віддалене цвірчання коників гармонійно доповнювало жаб'ячий стогін на острівних болотах, тоненько дзвенів комар, і все це вирівнювалося на рівному шумі морського прибою. Темрява панувала в чагарнику та між очеретами.

Аромати трав і квітів вплiталися в дух вогкого повітря, одночасно сп'яняючи і освіжаючи. Сторожко дрімали птахи в своїх гніздах, обережно, крадькома рухалися лисиці, винюхуючи здобич. Над Довгим островом зайшла ніч.

Десь край моря закричав баклан, і цей крик нагадував зойк людини, що, потопаючи, кличе на допомогу. Саме під цей крик опритомнів Федь. Він звів голову, сперся ліктем на вогку землю, намагаючись зрозуміти, що з ним сталося.

Біль у голові заважав думати, та, пересилюючи його, хлопець пригадав свою зустріч з незнайомцем. Якусь хвилину, напружуючи пам'ять, він хотів згадати, чим закінчилася ця зустріч, але не міг. Знову схилив голову на землю, відчув полегшення і, дивлячись крізь кущ на зорі, догадався, що його сильно ударено по голові. Не інакше, як це зробив той самий невідомий, якого він прийняв був за звіра. Справді, що ж це за "звір"? Безперечно, якийсь злочинець. Але чого він ховається тут, на острові? Цього Федь не розумів. Не знаючи, чи нема того напасника поблизу, він не ворушився. Лежав і прислухався.

Минав час, але ніякого підозрілого шуму хлопець не чув і вирішив залишити це місце. Спробував звестися на ноги. Спочатку став на коліна, потім, тримаючись за лозу, випростався і повільно рушив між чагарником. Ішов повільно, пробираючись до берега моря, іноді на кілька хвилин зупинявся і починав прислухатися до нічних звуків, чи не почує чогось підозрілого. І таки не марно додержувався обережності: майже під самим берегом він почув кроки і одночасно помітив вогник цигарки. Хтось ходив під піщаним навалом, наче когось вичікуючи. При світлі зір Федь не міг роздивитись, хто то такий, але по зросту догадався, що то мусить бути той самий, хто почастував його надвечір у кущах ударом по голові.

Так само непомітно хлопець одійшов від піщаного навалу, під яким ховався незнайомець, і за якусь годину добрався до свого куреня. Дверцята були причинені, хоча він добре пам'ятав, що залишив їх

навстіж. У курені він нікого не знайшов, але догадався, що хтось тут був. Можливо, той самий "звір".

Вийшовши з куреня, хлопець вирішив добратися до каюка, перепливти протоку і дати знати про невідомого. Щоб угамувати біль, він намочив рушник у маленькому прісному озерці, відкіля звичайно брав воду, обв'язав голову і рушив до берега бухти.

Перехід через вузенький острів відібрав менше ніж десять хвилин. Каюк стояв на своєму місці, і в протоці панував спокій. Федь подосадував, що немає вітру, бо гребти майже десять кілометрів до прикордонної застави, яка стояла на суходолі, було забагато. Глянув на небо і знайшов сім блискучих, добре знайомих зір. Помітивши, що Віз спускає дишло до обрію, хлопець догадався, що незабаром світатиме, і заспокоївся: перед світанком обов'язково мусить дмухнути вітерець.

Каюк одійшов від острова. Про всяк випадок Федь гріб надзвичайно тихо: коли б хто навіть стояв десь близько на березі, то нічого не почув би і не помітив би човника, що віддалявся від острова. Десь далеко, мов провідна зірка, світив вогник на суходолі. Федь знав, що то ліхтар біля причалу прикордонної застави, і прямував туди.

Незабаром повітря почало прозорішати, і в тій прозорості бліднули зорі — світанок гасив їх мерехтіння. За спиною у Федя чорніло пасмо острова Довгого. Хлопець віддалявся від нього все більше і більше. Скоро він відчув, як заболіли руки; поранена голова прискорювала втому. Та ось полинув перший подих ранішнього вітру, хлопець витяг весла, розпустив парус і сів до стерна.

IV

Дмитро П'ятниця збудив лейтенанта Чубука саме тоді, —коли тому марився якийсь особливо приємний сон і коли взагалі здоровим людям найміцніше спиться,— перед самісіньким сходом сонця.

— Товаришу лейтенант, командир застави наказує з'явитися до нього негайно.

Чубук схопився з ліжка.

— Щось трапилось?

— Федько Остапчук,— пам'ятаєте його? — з острова на каюку примчав. Голова зав'язана. Мені наказано негайно підготувати мотор на катері.

— А-а...

За п'ять хвилин лейтенант Чубук стояв перед командиром. Тут же він помітив хлопчину-пастуха з перев'язаною головою.

— Вночі на острові перебував якийсь підозрілий суб'єкт,— сказав начальник застави,— беріть цього хлопця, він допоможе вам, і негайно вирушайте. Обов'язково затримайте незнайомця. Рішуче і скоро,— наказав командир, а потім додав: — По-комсомольському, як належить вам.

— Єсть, товаришу командир! — Чубук повернувся і, переступивши поріг, подався до катера.

Слідом за ним пішов Федь.

На катері вже стояли на своїх місцях моторист, стерновий, кулеметник та два матроси-бійці.

З ганку застави їх проводжав начальник; на березі біля катера заздрісно поглядав на своїх товаришів вартовий.

Зарокотав мотор, і "Стріла" помчала затокою, залишаючи за собою спінений слід. З-за рогу будиночка визирнуло ясне, мов умите росою, вранішнє сонце і, здавалося, побажало вдалої подорожі. Вдалині у морі чорніла якась смуга. То темнів острів Довгий, і туди, за вказівками юнака-пастуха, стерновий спрямував катер.

Чубук розпитував хлопця про незнайомого та про напад. Слухаючи його, лейтенант все ж не міг зрозуміти, хто то був. Якщо злочинець, то чому саме він обрав місцем для свого переховування Довгий острів? Зі слів Федя виходило, що напасник наче чогось дожидав на березі моря. Може, втеча за кордон? Але хоча тут і морський берег, проте перебратися за кордон, одному неможливо — адже до чужих берегів кілометрів з двісті. Тут могло бути щось дуже серйозне.

"Стріла" йшла швидко, мотор, торохтів гучно, і Чубук хмурився, прислухаючись до того торохтіння,— так вони могли злякати "звіра", і хтозна, в яку нору він сховається в тих чагарниках та очеретових заростях. Лейтенант наказав зменшити хід і тим самим послабити торохтіння.

П'ятниця виконав наказ, але мотор не міг працювати абсолютно тихо. Все ж катер змінив свій голос, і здаля могло здатися, що то йде звичайний рибальський моторний човен.

Уже підходили до острова. З берега, над затокою схилялися кущі, трохи далі, на луговині чорніло кілька корів, але ніде не видно було жодної людини.

Мотор стих, катер наблизився до берега і легенько вперся в нього носом. Лейтенант скочив на землю і в супроводі двох бійців пішов услід за Федьком.

Хлопець вів їх туди, де вночі востаннє бачив напасника. Лейтенант та бійці, тримаючи напоготові револьвери, пильно оглядали все

навколо. Моторист, стерновий та кулеметник були готові кожну хвилину прийти до них на допомогу.

Проминули кущі і спинилися перед піщаним навалом, за яким Федь залишив незнайомця, Швидко збігши на той навал, побачили пустинний берег, на який набігали хвилі прибою, мокрий пісок, позначений слідами чиїхось ніг, і далеко в морі крапку — ніби човник, а ще далі, на самому обрії, пароплав.

Чубук підніс бінокль до очей і став уважно розглядати ту крапку. То пливла легенька гоночна байдарка. На ній сидів якийсь чоловік і, орудуючи довгим веслом, швидко віддалявся від берега. Хоча по морю йшли невеличкі хвилі мертвого зибу, проте легеньку байдарку вони сильно підкидали, і плавання на ній не можна було назвати безпечним.

Якась особлива причина, очевидно, дуже важлива, спонукала людину ризикувати життям, коли вона вирядилась у далеке плавання на такому ненадійному човникові.

Чубук задумався над тим, як його наздогнати. На зовнішньому березі острова він не бачив жодного човна. Щоб вийти катером у море, треба лише затокою пройти понад тридцять кілометрів, обгинаючи острів. Куди за той час встигне запливти чоловік на байдарці? Лейтенант подивився у бінокль на обрій. Якийсь пароплав, сильно димлячи, йшов від обрію сюди, до них. Що то за пароплав? Чубук добре знав, що шлях пароплавів, які ходили між ближчими портами, лежав десь за обрієм, майже паралельно Довгому острову. Чому ж цей пароплав ішов сюди? Лейтенант почав догадуватись, що між курсом пароплава і байдарки є якийсь зв'язок.

— Ну, наш "звір" перетворився на дельфіна і он-он поплив,— сказав командир, звертаючись до бійців та пастуха.— Щоб наздогнати його, ми мусимо зробити гак кілометрів з сімдесят п'ять. Ну?

Він запитливо подивився на своїх супутників, наче ждучи, що вони йому порадять. Але ті мовчали, лише вирази їх облич свідчили про досаду.

Лейтенант подивився праворуч, на "Чортову пастку", що біліла спіненими бурунами на віддалі півтора кілометра і з'єднувала протоку з морем. Потім перевів погляд на хлопця і, побачивши, що той дивиться туди, догадався, про що він думає.

— Ну, товаришу Остапчук, будеш лоцманом?

Пастух звів очі на лейтенанта.

— Проведеш "Стрілу" через "Чортову пастку"?

Помовчавши секунду чи дві, наче щось зважуючи, хлопець твердо відповів:

— Проведу!

— Пішли, товариші! — скомандував лейтенант і, повернувшись, швидко рушив до затоки, де зупинився катер. Там він пояснив бійцям завдання, яке полягало в тому, щоб проскочити на "Стрілу" Крізь небезпечну протоку і наздогнати байдарку раніш, ніж вона зустрінеться з пароплавом.

Катер помчав до "Чортової пастки", але Федь попросив зменшити швидкість, бо йому важко буде орієнтуватися на бурунах. Пастуха поставили біля стернового. Він ніколи не стернував на катері, але, маючи досвід стернування на човнах, відразу освоївся з новими обов'язками і швидко та зрозуміло пояснив стерновому, куди і як правити.

В протоці шуміли й пінилися хвилі, над бурунами злітав водяний пил, вирували маленькі водокруги. Де-не-де визирали з-під води вершки гострого каміння, об яке не раз розбивалися човни сміливців, що відважувалися навмання перепливти протоку.

Лише після довгочасного спостереження за протокою та розпитування старих рибалок, які пам'ятали тих, хто вмів проходити її, але забрав той секрет з собою в могилу, Федь одважувався на першу спробу за абсолютного штилю в морі. Потім повторив ту спробу за маленького хвилювання і зрештою воскресив секрет проходу через протоку. Він вивчив фарватер, знав, де небезпека справжня, а де лише уявна, розрахував, за якої хвилі, де, куди й коли саме треба повертати човен, і готувався наприкінці літа продемонструвати своє відкриття перед рибалками, але тепер прикордонники попередили його намір.

Лейтенант Чубук довірив пастухові вести катер через "Чортову пастку" тому, що сам бачив, як той перепливав протоку на байдарці, і тому, що покладався на силу і міць "Стріли", з якою не йшли в жодне порівняння рибальські шаланди, бо для них "Чортова пастка" вважалася смертельно небезпечною.

"Стріла" наблизилася до протоки, врізалася в сильну зустрічну течію і, перемагаючи її, пішла прямо на середину, до гострого каменя, але, не дійшовши туди, звернула праворуч. Катер підплигував на бурунах, дрижав, але все ж перемагав їх досить легко і жодного разу навіть не чиркнув по мілині або підводному камінні. Федь напружено стежив за кожним метром небезпечного шляху. Від середини протоки він наказав звернути до суходолу, потім знову вирівняв катер, ще двічі різко міняв напрям, і ось уже "Чортова пастка" залишилася позаду, і стерновий вдячно кивнув головою пастухові.

— Повний хід,— скомандував Чубук і став у бінокль шукати байдарку.

Він побачив її далеко, вже на фоні пароплава, що швидко наближався до острова. Пильнуючи байдарку, лейтенант одночасно розглядав пароплав і, хоча ні назви, ні прапора ще не помічав, але вгледів дві смуги на трубі. То йшов чужоземець. Справа ускладнювалася, все свідчило про те, що "звір", якого вони наздоганяли, неабиякий.

Катер прикордонної охорони міг затримати пароплав, бо той ішов у радянських територіальних водах. Але втікача на байдарці мусили затримати раніш і тим самим уникнути ускладнень, коли доведеться вимагати його видачі з пароплава. Головне ж — треба перешкодити йому передати щось на пароплав. З ним могли бути важливі документи.

— Моторист, повний бойовий! — скомандував Чубук.— Будь-що наздогнати байдарку!

Тепер центральною фігурою на катері став Дмитро П'ятниця. Він мусив добитися від мотора якнайбільшої швидкості.

"Стріла" рвонулася вперед і полетіла, мов бистрокрила птиця. Здавалося, катер вискакував з води, з силою розбиваючи зустрічну зиб і розганяючи за собою хвилі.

Кулеметник схилився над кулеметом. Він "тримав" байдарку на кінчику дула, готовий умить по команді лейтенанта розрядити стрічку патронів. Тим часом Чубук уже розгледів у бінокль, як з палуби пароплава кинули за борт штормтрап, готуючись прийняти до себе втікача, тільки-но байдарка наблизиться до них.

Сильний зустрічний вітер бив в обличчя прикордонників. Зціпивши зуби, кожен вп'явся очима в байдарку, вимірював її швидкість, швидкість пароплава і свого катера. Кожному свердлила голову одна невідступна думка: наздогнати!

Втікач на байдарці і люди на пароплаві вже, безперечно, помітили погоню і докладали всіх сил, щоб випередити катер. Якщо зусилля втікача, здавалося, не мали великого значення, то збільшена швидкість пароплава напевне погрожувала розбити план лейтенанта Чубука. Надто нерівні відстані були між катером і байдаркою та між байдаркою і пароплавом. Перша втричі перебільшувала другу. Проте Чубук був певен; що коли б байдарка стояла на місці, він підійшов би до неї раніш, ніж пароплав, бо П'ятниця примусив мотор надати катерові божевільної швидкості, з якою той ще ніколи не ходив. Щоб затримати байдарку, лишався один засіб, і лейтенант вдався до нього:

— Кулемет напоготові!

— Єсть кулемет напоготові! — відгукнувся кулеметник.

— Стріляти так, щоб жодна куля не влучила в пароплав. Треба зупинити байдарку.

— Єсть стріляти так!

Лейтенант знов навів бінокль на втікача і пароплав: відстань між ними швидко зменшувалася, пароплав ішов прискореним ходом, готовий на дипломатичні ускладнення, аби тільки забрати до себе на борт людину з байдарки.

— Огонь! — скомандував лейтенант.

Кулеметник зробив ледве помітний рух руками і, врізаючись у гуркотіння мотора, заскрекотів розряд кулеметної стрічки.

Лейтенант бачив, як вдалині, трохи не долітаючи до байдарки, кулі збили бризки на хвилі. Дуло кулемета пішло праворуч, ліворуч, зробило маленьку дугу. Ось кулеметник уже намацав мішень і тепер лише зважав на швидкість ходу катера. Чубук помітив, як кулі, лягаючи поруч

байдарки, розбили весло, і вона закрутилася на одному місці. Втікач хотів скористатися другою половиною весла, підняв його, але враз кинув на воду. Байдарка затанцювала на місці, ма буть, у втікача влучила куля.

— Припинити огонь!

Кулемет замовк. Катер мчав з попередньою швидкістю. На пароплаві, очевидно, зрозуміли безнадійність свого наміру і, окреслюючи різке півколо, повернули назад, до обрію, не зменшуючи ходу, щоб скоріше вислизнути з смуги територіальних вод.

"Стріла" підходила до байдарки. П'ятниця виключив мотор, і катер ішов за інерцією. Матрос-боєць захопив ключкою байдарку і підтяг її до себе. Там сидів поранений шпигун.

[1] Каюк — невеликий човен, схожий на байдарку.